

प्रेस विज्ञप्ति

स्वतन्त्र, अग्रिम जानकारी सहितको मञ्जुरी (**Free Prior Informed and Consent-FPIC Protocol**) लिने विधि तथा प्रक्रिया निर्देशिका
सार्वजनिकरण

सन्दर्भ: यूरोपेली लगानी बैंकको लगानीमा निर्माणाधिन मस्याङ्दी कोरीडोर २२० केभी प्रसारण लाईन परियोजना, लम्जुङ, गण्डकी प्रदेश, नेपाल

काठमाडौं, २२ असोज २०७७, २२० के.भी. मस्याङ्दी कोरीडोर प्रसारण लाईनका प्रभावित आदिवासी समुदायहरूले नेपाल सरकार र यूरोपेली लगानी बैंक (ईआईबी)को लागि उनीहरूको आफ्नो स्वतन्त्र पूर्व, सु-सूचित जानकारीसहितको मञ्जुरी लिने प्रोटोकल (विधी प्रक्रिया) सम्बन्धी प्रक्रिया विवरण सार्वजनिक आज गरेका छन्।

“यस परियोजना प्रभावित आदिवासी जनजातिबाट FPIC प्राप्त नगरे सम्म नेपाल विद्युत प्रधिकारण र यूरोपेली लगानी बैंकले परियोजनाका सम्पूर्ण गतिविधिहरूलाई रोक्नु पर्दछ। र, हामीले निर्माण गरेको FPIC- Protocol अक्षरांश कार्यान्वयन गरेर मात्र परियोजनालाई सञ्चालन गर्नु पर्दछ।” एफपीक तथा अधिकार मञ्चका अध्यक्ष खेमजङ्ग गुरुङ बताउँदछन्। एफपीक तथा अधिकार मञ्च यस परियोजनाबाट प्रभावित लमजुङ र मनाङका समुदायको प्रतिनिधिमूलक संगठन हो।

यूरोपेली लगानी बैंकको सामाजिक तथा वातावरण सम्बन्धी नीतिमा आदिवासी जनजातिको स्वतन्त्र, अग्रिम, जानकारी सहितको मञ्जुरी (Free Prior Informed and Consent) को अधिकारलाई कार्यान्वयन गर्नु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ। यस परियोजनाले अनिवार्य रुपमा पालना गर्नु पर्ने यस व्यवस्थालाई समेत उल्लंघन गरेकोछ।

एफपीक तथा अधिकार मञ्चका सचिव चन्द्र मिश्र भन्छन्, “हाम्रा कानून सम्मत मागहरू, न्यायोचित मुआब्जा तथा क्षतिपूर्ती, लाभांश, परियोजना निर्माण प्रक्रियामा हाम्रो अर्थपूर्ण सहभागिता र परामर्शका मागहरू निरन्तर रुपमा उठाएका छौं। तर, सुनुवाई भएको छैन।”

“यस परियोजनाले अनिवार्य रुपमा स्वतन्त्र अग्रिम जानकारी सहितको अधिकार FPIC लाई कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ। FPIC प्रक्रियामा महिलाको सहभागितालाई सुनिश्चित गरिनु पर्दछ।” भनि नेपाल आदिवासी जनजाति महासंघ लम्जुङका अध्यक्ष दुधकाशी तामाङ बताउँदछन्।

नेपालको संविधान, २०७२ ले आदिवासी जनजातिसंग सरोकार राख्ने विषयहरूको सन्दर्भमा, उनीहरूको निर्णयक प्रक्रियामा सहभागिताको हक र विकास निर्माण प्रक्रियामा जनताको सहभागिताको हकलाई सुनिश्चित गरेको छ। तर, यस परियोजनाले जनताका संवैधानिक हक लगायत प्रचलित ऐन कानूनसमेत उल्लंघन गरेकोछ।

“नेपाल आन्तर्राष्ट्रिय श्रम संगठन महासन्धी नं १६९ को पक्ष राष्ट्र हो। आदिवासीको अधिकारसम्बन्धी संयुक्त राष्ट्रसंघीय घोषणापत्र २००७ लाई नेपालले हस्ताक्षर गरेको छ। नेपालको संविधान २०७२ को धारा ५१(ख)(३) मा नेपाल पक्ष भएका अन्तर्राष्ट्रिय सन्धि सम्झौताहरू कार्यान्वयन गर्ने र धारा ५१(ज)(८) मा आदिवासीको पहिचान सहित सम्मानपूर्वक बाँच्नपाउने हक, आदिवासीसंग सरोकार राख्ने विषयमा निर्णय प्रक्रियामा उनीहरूको सहभागिताको

हकलाई सुनिश्चित गरेको छ । त्यसकारण, परियोजनाले गरेको विगतको गल्तीलाई सुधारेर, नेपालको संविधान, ऐन कानून, मानव अधिकार कानून र स्वयं यूरोपेली बैंकको सामाजिक तथा वातावरण सम्बन्धी नीति बमोजिम प्रभावितहरूको मञ्जुरी र अर्थपूर्ण परामर्श यस FPIC- Protocol को आधारमा लिई परियोजना संचालन गरिनु पर्दछ ।” नेपालका आदिवासीहरूको मानव अधिकार सम्बन्धि वकिल समूह (लाहुर्निप)का सचिव अधिवक्ता शंकर लिम्बु बताउँदछन् ।

ठीक आजकै मितिमा विगत २ वर्ष अगाडी अर्थात अक्टोबर ८, २०१८ मा एफपीआईसी तथा अधिकार मञ्च, लमजुडले यूरोपेली लगानी बैंकको उजुरी सुन्ने निकायमा उजुरी गरेका थिए । सो उजुरीमा, यूरोपेली बैंकको सामाजिक तथा वातावरण सम्बन्धी नीतिको प्रभावकारी कार्यन्वयन, FPIC कार्यन्वयन, प्रभावित जनताको अर्थपूर्ण सहभागिताको सुनिश्चिता, न्यायीक मुआब्जा तथा क्षतिपूर्ती, सुरक्षा, सूचना, व्यक्तिगत तथा सामुदायिक लाभांश लगायत वातावरणका सवालहरू उठान गरिएको थियो ।

“यूरोपेली लगानी बैंक आफ्नो नीति प्रति अर्थात आदिवासी जनजातिको FPIC को अधिकार प्रति प्रतिवद्ध छ भने यूरोपियन लगानी बैंककै नीति अनुरूप तयार पारिएको यस FPIC- Protocol लाई कार्यन्वयन गरेर प्रभावित आदिवासीलाई विकासमा सहभागि गराईनु पर्दछ । यस FPIC- Protocol ले नेपाल विद्युत प्राधिकरण र यूरोपेली लगानी बैंकलाई कसरी प्रभावित आदिवासी जनजातिको मञ्जुरी लिने भन्ने प्रक्रिया उपलब्ध गराउछ । यस परियोजनाबाट प्रभावित आदिवासी जनजातिका अलवा क्षेत्री, बाहुन, दलित आदि पनि छन् । उनिहरूको अर्थपूर्ण सहभागिता र परामर्श कसरी गर्ने भन्ने बारेमा पनि यस Protocolले स्पष्ट पारेको छ ।” भनी अनिरुध नागर बताउँदछन् । उनी समुदायका मुद्दा हेर्ने निर्देशकका रूपमा एकाउन्टीवीलीटी काउन्सील संस्थामा कार्यरत छन् । जसले यूरोपेली लगानी बैंकको उजुरी सुन्ने निकायमा उजुरी प्रक्रियामा प्रभावित समुदायलाई सहयोग गरेका थिए ।

त्यसकारण, एफपीक तथा अधिकार मञ्चले नेपालका आदिवासीहरूको मानव अधिकार सम्बन्धी वकिल समूह (लाहुर्निप)को प्राविधिक सहयोगमा स्वतन्त्र अग्रिम जानकारी सहितको मञ्जुरीले लिने विधि तथा प्रक्रिया (Free Prior Informed and Consent-FPIC Protocol) तयार पारेको छ । यस FPIC- Protocol प्रभावितहरूसंगको व्यापक छलफल र सहभागिताको आधारमा तयार पारिएको हो ।

उजुरी दर्ता गरेको मितिलाई सन्दर्भ पारेर प्रभावित आदिवासी जनजातिको निर्णयक प्रक्रियामा सहभागिता गराउने विधि “स्वतन्त्र, अग्रिम जानकारी सहितको मञ्जुरी Free Prior Informed and Consent-FPIC सम्बन्धि Protocol (विधि निर्देशिका) ” सार्वजनिक गरिएको छ ।

धन्यवाद

खेमजङ्ग गुरुङ,

अध्यक्ष, एफपीक तथा अधिकार मञ्च, लमजुड

अधिवक्ता शंकर लिम्बु

सचिव, नेपालका आदिवासीहरूको मानव अधिकार सम्बन्धी वकिल समूह (लाहुर्निप), काठमाडौं